

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

**RZĄDOWY PROGRAM ROZWOJU EDUKACJI
NA OBSZARACH WIEJSKICH NA LATA 2008-2013**

Warszawa, marzec 2008

Projekt

I. Wprowadzenie

Przemiany społeczno-ekonomiczne, które miały miejsce w naszym kraju w ostatnich latach, pogłębiły różnice występujące między miastem a wsią. Na obszarach wiejskich¹ kumuluje się szereg zjawisk ograniczających rozwój jej mieszkańców, w tym ciągle jeszcze niedostateczny poziom wykształcenia, niedostosowanie posiadanego przygotowania zawodowego do potrzeb występujących w danym regionie, niższe aspiracje życiowe, trudniejszy dostęp do rynku pracy, a w niektórych rejonach kraju także niższy standard życia mieszkańców wsi.

Aktualne uwarunkowania powodują, że procesy decydujące o rozwoju społeczno-gospodarczym mają tendencję do koncentrowania się w ośrodkach silniej zurbanizowanych, gdzie nie występują bariery dostępu do infrastruktury i gdzie wysoko wykwalifikowani pracownicy mają do niej powszechny dostęp i mogą z niej efektywnie korzystać. Zależności te decydują o tym, że obszary wiejskie mają gorsze perspektywy rozwojowe niż ośrodki miejskie.

Na sytuację gospodarczą i perspektywy rozwoju obszarów wiejskich mają wpływ także różne uwarunkowania wynikające z ogólnie niskiego poziomu gospodarczego, dużych odległości i znacznych trudności w dostępie do infrastruktury edukacyjnej, społecznej, teleinformatycznej i kulturalnej. Występujące w tym zakresie dysproporcje pomiędzy miastem a wsią, decydują o mniejszej atrakcyjności obszarów wiejskich, a tym samym stanowią źródło występowania barier dalszego ich rozwoju.

Posiadane przez mieszkańców obszarów wiejskich kwalifikacje, niekiedy ich brak, stanowią jedną z ważniejszych barier do przezwyciężania bezrobocia i ożywienia gospodarczego obszarów wiejskich. Osoby o niższym poziomie wykształcenia są mniej mobilne zawodowo i jednocześnie nie przejawiają aktywności w celu uzyskania pożądaných na rynku pracy kwalifikacji. U podstaw tego zjawiska leży zazwyczaj brak motywacji do dalszego kształcenia, jak również brak środków na dalsze kształcenie.

¹ Dla potrzeb niniejszego Programu za obszar wiejski uważa się tereny położone poza granicami administracyjnymi miast, a także miejscowości poniżej 5 tys. mieszkańców.

Na gorszy start i mniejsze szanse edukacyjne dzieci z obszarów wiejskich wpływa szereg barier związanych z funkcjonowaniem systemu oświatowego na wsi (np. ograniczenie dostępu do poradnictwa wspomagającego rozwój zdrowotny i edukacyjny najmłodszych dzieci, ograniczenie dostępu do przedszkoli, ograniczenie dostępu do Internetu, większe niż w miastach zróżnicowanie poziomu kwalifikacji nauczycieli, gorsza oferta edukacyjna szkolnictwa ponadgimnazjalnego, mniejsze możliwości kształcenia ustawicznego dorosłych), a także konieczność zaspokajania specyficznych potrzeb występujących w tym środowisku (np. w okresie intensywnych prac polowych), pokonywania barier związanych z sytuacją materialną rodzin wiejskich oraz ich aspiracjami edukacyjnymi. Również infrastruktura edukacyjna, społeczna, teleinformatyczna i kulturalna na obszarach wiejskich jest niedoinwestowana oraz niedostosowana do lokalnych potrzeb.

W Polsce notuje się jedne z najniższych wśród krajów OECD i Unii Europejskiej wskaźników upowszechnienia wychowania przedszkolnego, a także uczestnictwa w formach kształcenia ustawicznego dorosłych. Ponadto, wycinkowe analizy dotyczące prywatnych nakładów na edukację, wskazują na korelację statusu materialnego rodziny z inwestowaniem w edukację na początkowych jej etapach. Ludzie bardziej majątni częściej inwestują w edukację na etapie wcześniejszym, niż ludzie ubożsi.

Dodatkowo, czynniki decydujące o rozwoju społecznym skoncentrowane są w miastach, gdzie nie występują bariery dostępu do infrastruktury edukacyjnej², społecznej, teleinformatycznej i kulturalnej. W miastach ludzie mogą efektywnie korzystać z bogatych zasobów naukowych, kulturalnych oraz obiektów sportowych. Mechanizmy te determinują gorszą perspektywę rozwojową ośrodków wiejskich, w stosunku do atrakcyjnych i dobrze wyposażonych ośrodków miejskich.

² Dostęp do szkół w roku szkolnym 2006/2007: szkoły podstawowe - ogółem 14 562 (miasto - 4 576, wieś - 9 986), gimnazja - ogółem 7 232 (miasto - 3 814, wieś - 3 418), licea ogólnokształcące - ogółem 4 660 (miasto - 4 193, wieś - 467), szkoły zawodowe i ogólnozawodowe - ogółem 7 396 (miasto - 6 395, wieś - 1 001). Źródło: dane Centrum Informatycznego Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Rozwiązanie tych problemów wymaga efektywnej, wielopłaszczyznowej współpracy władz rządowych, samorządu wszystkich szczebli, organizacji pozarządowych, środowisk lokalnych, rodziców, nauczycieli, wolontariuszy, naukowców i ludzi biznesu – całego społeczeństwa. Nowe warunki do tej współpracy tworzy integracja z Unią Europejską i dostępność ogromnych środków finansowych. Aby mogły one być jak najlepiej wykorzystane niezbędne jest opracowanie spójnego planu działania. Podkreślenia wymaga fakt, iż przewidziane w niniejszym Programie kierunki działania są spójne z kierunkami wsparcia istotnymi dla rozwoju obszarów wiejskich przewidzianymi w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013³ i są ich uzupełnieniem.

W swoim exposé, Prezes Rady Ministrów Donald Tusk zapowiedział, że jednym z ważnych elementów prorodzinnych działań Rządu jest upowszechnianie edukacji przedszkolnej, która szczególnie potrzebna jest na obszarach wiejskich. To najlepsza droga wyrównywania szans w starcie w dorosłe życie, a także zapobiegania dziedziczeniu wykluczenia społecznego. Im lepiej będziemy obejmować małe dzieci zorganizowaną opieką i edukacją, tym większe szanse będą miały młode matki, aby pomyślnie rozwijać się zawodowo, zaś ich dzieci zostaną możliwie najwcześniej zachęczone do odkrywania oraz pogłębiania swoich zainteresowań. Edukacja, żeby spełnić swoją rolę, musi być dostosowana, z jednej strony - do zdolności i zainteresowań poszczególnych uczniów, a z drugiej – do oczekiwań rynku pracy.

Polityka Rządu wyznacza szczególną rolę samorządom lokalnym, które będą potrafiły, lepiej niż władza centralna, efektywnie prowadzić finansowanie edukacji i najlepiej dostosowywać polskie szkoły do lokalnych możliwości i potrzeb⁴.

³ *Krajowy Plan Strategiczny Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – projekt 03/2006.

⁴ Exposé Prezesa Rady Ministrów Donalda Tuska wygłoszone na posiedzeniu Sejmu RP w dniu 23 listopada 2007 r.

Powyższe zamierzenia będą realizowane m.in. poprzez Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013, którego celem jest eliminowanie barier w dostępie ludności wiejskiej do pełnej oferty edukacyjnej, kulturalnej, informacyjnej i sportowej, co w przyszłości powinno zmniejszyć różnice między miastem a wsią, oraz ukształtowanie społeczeństwa otwartego na nieustanny rozwój i podnoszenie kwalifikacji.

II. Diagnoza stanu

Niski poziom kwalifikacji zawodowych osób zamieszkujących obszary wiejskie wraz ze słabym rozwojem infrastrukturalnym tych obszarów znacznie utrudniają procesy reorganizacyjne polskiej wsi. W porównaniu z innymi państwami Unii Europejskiej, Polska charakteryzuje się najwyższym udziałem ludności pracującej w rolnictwie. W 2002 r. (według danych Narodowego Spisu Powszechnego) w rolnictwie pracowało 19% ogółu osób pracujących w Polsce, wytwarzając jedynie 3,1% wartości dodanej brutto. W 2005 r. wskaźniki te kształtowały się odpowiednio: 16% i 3,9%⁵. W konsekwencji dochody gospodarstw domowych rolników kształtują się na poziomie znacznie niższym w porównaniu z dochodami gospodarstw pracowniczych. Główną barierą dla dalszych, bardziej dynamicznych przekształceń na wsi wydaje się być trudna sytuacja na rynku pracy w kraju, która w połączeniu z relatywnie niskimi kwalifikacjami ludności rolniczej utrudnia jej podejmowanie zatrudnienia poza rolnictwem⁶.

Istotnym czynnikiem różnicującym strukturę ludności według poziomu wykształcenia jest miejsce zamieszkania. Ludność zamieszkująca obszary wiejskie charakteryzuje się niższym poziomem wykształcenia, niż ludność miast. Według danych zebranych podczas Narodowego Spisu Powszechnego⁷ ludność zamieszkująca wieś najczęściej posiadała wykształcenie podstawowe i niższe -

⁵ *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2006*, GUS, Warszawa 2007.

⁶ *Zatrudnienie w Polsce 2005*, MGiP, 2005.

⁷ *Narodowy Spis Powszechny 2002*, GUS, Warszawa 2002.

43,3% (w mieście - 23,7%), następnie wykształcenie zasadnicze zawodowe - 29,2% (w mieście - 21,1%), wykształcenie średnie - 22,4% (w mieście - 38,6%), natomiast wykształcenie wyższe posiadało jedynie - 4,3% (w mieście - 13,7%) ogółu mieszkańców wsi⁸.

W roku 2004 wskaźniki te nieznacznie poprawiły się: wykształcenie podstawowe posiadało 31,9% ogółu mieszkańców wsi (w mieście - 23,0%), wykształcenie zasadnicze zawodowe - 29,4% (w mieście - 23,3%), wykształcenie średnie i policealne - 24,5% (w mieście - 33,0%), wykształcenie gimnazjalne - 5,8% (w mieście - 5,1%), a wykształcenie wyższe - 5,4% (w mieście - 13,0%) ogółu mieszkańców wsi⁹. Z kolei na koniec 2005 r. wykształcenie podstawowe posiadało 30,2% ogółu mieszkańców wsi (w mieście - 15,9%), wykształcenie zasadnicze zawodowe - 29,0% (w mieście - 21,0%), wykształcenie średnie - 24,5% (w mieście - 38,0%), a wykształcenie wyższe - 5,9% (w mieście - 19,1%). Z wykształceniem niepełnym podstawowym lub bez wykształcenia szkolnego było 4,1% ogółu mieszkańców wsi (w mieście wskaźnik ten kształtował się na poziomie 1,3%)¹⁰. Jak widać zmiany te przebiegają bardzo wolno.

Poziom wykształcenia znacząco wpływa na możliwość zatrudnienia oraz aktywnego poszukiwania pracy. W Polsce, podobnie jak w innych krajach Unii Europejskiej, osoby z niskim poziomem kwalifikacji zawodowych (określanych w znacznej mierze poprzez poziom wykształcenia) mają zazwyczaj największe trudności ze znalezieniem i utrzymaniem pracy. Według danych Ministerstwa Polityki Społecznej z 2004 r., stopa bezrobocia wśród osób do 25 roku życia wynosiła blisko 46%¹¹. Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia bezrobotnych, osoby z wykształceniem wyższym stanowiły 7,1%, wykształceniem średnim zawodowym - 18,6%, wy-

⁸ ibid.

⁹ *Rocznik Demograficzny 2005*, GUS, Warszawa 2005.

¹⁰ *Mały Rocznik Statystyczny Polski rok 2007*, GUS, Warszawa 2007.

¹¹ *Narodowy Program Stypendialny*, Warszawa 2004.

kształceniem średnim ogólnokształcącym - 22,8%, wykształceniem zasadniczym zawodowym - 25,3%, a wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym - 25,3%.

W 2006 r. stopa bezrobocia rejestrowanego wynosiła 14,9%. Poziom wykształcenia bezrobotnych był następujący: wykształcenie wyższe – 6,1%, wykształcenie średnie ogólnokształcące – 8,5%, wykształcenie średnie zawodowe - 22,0%, wykształcenie zasadnicze zawodowe – 30,9%, a wykształcenie podstawowe i gimnazjalne – 32,5%¹². Powyższe dane wskazują, iż wyższy poziom wykształcenia umożliwia sprawniejsze funkcjonowanie w społeczeństwie, w tym aktywne poszukiwanie i podejmowanie pracy, oraz wyzwala chęci i umiejętności zawodowego przekwalifikowania się.

Jedną z najważniejszych form wyrównujących szanse edukacyjne dzieci jest edukacja przedszkolna. W roku szkolnym 2003/2004 wychowaniem przedszkolnym objętych było 52,3% dzieci mieszkających w mieście i tylko 16,7% dzieci wiejskich¹³. W roku szkolnym 2005/2006 wychowaniem przedszkolnym objętych było wciąż zaledwie 17% dzieci mieszkających na wsi¹⁴. W roku szkolnym 2005/2006, liczba przedszkoli ogółem wynosiła 7 738¹⁵, w tym 2 584 na wsi, natomiast liczba przedszkoli publicznych wynosiła 6 775, w tym 2 392 na wsi. Sytuację na wsi, w pewnym zakresie, poprawia duża liczba oddziałów przedszkolnych usytuowanych przy szkołach podstawowych lub filialnych – jest ich aż 7 759, ale korzystają z nich głównie 6-latki w ramach rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego. W roku szkolnym 2005/2006, ogólna liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli wynosiła w skali całego kraju 839 996, w tym zaledwie 249 632 dzieci wiejskich (w tym w przedszkolach publicznych 119 238)¹⁶. Dane te wskazują na znaczne dysproporcje w upowszechnieniu edukacji przedszkolnej między miastem a wsią. Sytuacja ta uwarunkowana jest m.in. strukturą zatrudnienia ludności. Ze względu na charakter swojej pracy, rodzice zamieszkujący na wsi mają większą moż-

¹² *Mały Rocznik Statystyczny Polski rok 2007*, GUS, Warszawa 2007.

¹³ Na podstawie danych opracowanych w Centrum Informatycznym Ministerstwa Edukacji Narodowej.

¹⁴ *ibid.*

¹⁵ Razem przedszkola publiczne i niepubliczne - na podstawie danych opracowanych w Centrum Informatycznym Ministerstwa Edukacji Narodowej.

¹⁶ Na podstawie danych opracowanych w Centrum Informatycznym Ministerstwa Edukacji Narodowej.

liwość łączenia opieki nad dziećmi z pracą w gospodarstwie. Baza materialna przedszkoli na wsi jest stosunkowo uboga - jej podstawą są najczęściej wydzielone pomieszczenia przy szkołach podstawowych lub inne adaptowane obiekty. Może to stanowić barierę dla upowszechniania wychowania przedszkolnego na wsi. Do niskiego poziomu upowszechnienia przedszkoli wiejskich przyczyniają się przede wszystkim wysokie koszty ich utrzymania, co w konsekwencji prowadzi często do ich likwidacji, oraz niedocenywanie roli przedszkola w procesie edukacyjnym.

Według raportu UNICEF opublikowanego w 2005 r. przygotowanie przedszkolne daje podstawę do nabywania umiejętności na wyższych szczeblach edukacji oraz w znaczący sposób zwiększa szanse edukacyjne dzieci. Dodatkowo, wychowanie przedszkolne wywiera pozytywny wpływ na rozwój społeczny dziecka oraz umiejętność zawierania kontaktów w grupie rówieśniczej¹⁷.

Należy mieć świadomość, że przyszłość Polski zależy od rozwoju kapitału intelektualnego. Kapitał intelektualny potrzebuje dobrego środowiska wzrostu. To dlatego kluczowe jest objęcie edukacją przedszkolną w 2015 roku prawie 2 razy więcej dzieci (dzisiaj – 38%, a celem jest przeszło 70%), a na obszarach wiejskich przeszło 2-krotny wzrost uczestnictwa dzieci w edukacji przedszkolnej (z 21,0% do ponad 40%)¹⁸.

Większe trudności w dostępie do edukacji doświadczane przez młodzież wiejską, w połączeniu z niższymi aspiracjami, skutkują znacznie niższą liczbą studentów rekrutujących się z obszarów wiejskich. Z raportu Centrum Badań Polityki Naukowej i Szkolnictwa Wyższego Uniwersytetu Warszawskiego¹⁹ wynika, iż 75% badanych studentów przed rozpoczęciem studiów mieszkało w miastach, a jedynie 23 % na wsi.

¹⁷ *Progress for Children*, UNICEF, New York 2005.

¹⁸ *Strategiczny Plan Rządzenia – 100 dni, 300 dni, 1500 dni, 3000 dni*, Warszawa 24.02.2008, s. 111.

¹⁹ *Raport z badania wśród studentów na zlecenie MEN „Dostępność wyższego wykształcenia – materialne i społeczne uwarunkowania”* Centrum Badań Polityki Narodowej i Szkolnictwa Wyższego Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, wrzesień 2000, s. 9-13.

Ponadto młodzi ludzie ze środowisk o relatywnie niskim poziomie wykształcenia (dotyczy to w dużym stopniu wsi) podejmują trudniejszą i mniej efektywną drogę osiągnięcia wyższych kwalifikacji. Częściej trafiają na studia niestacjonarne niż stacjonarne, chętniej podejmują studia pierwszego stopnia niż jednolite studia magisterskie, mają mniejsze szanse na podjęcie studiów w tradycyjnych, dużych ośrodkach akademickich.

Aspiracje edukacyjne są kolejnym czynnikiem ukazującym różnice między mieszkańcami miast i wsi. Szczególnie widoczne jest to u osób powyżej 20 roku życia. W grupie wiekowej 20-24 lata 51% mieszkańców wsi wykazuje chęć kontynuowania nauki. Pomimo, iż wskaźnik ten wzrósł o 12% w stosunku do roku 2003, w dalszym ciągu widoczna jest znaczna różnica w poziomie aspiracji edukacyjnych pomiędzy mieszkańcami wsi, a ich rówieśnikami z miasta (w miastach – w zależności od ich wielkości – wskaźnik ten wynosił odpowiednio: 46-61% w 2003 roku i 54-70% w 2005 roku). Dysproporcje terytorialne uwypuklają się szczególnie w grupie wiekowej 25-29 lat²⁰. Wśród ludności wiejskiej w tym wieku jedynie 9% deklaruje chęć kontynuowania nauki (dla porównania w mieście 25%). Wskaźniki te wskazują na konieczność podnoszenia kwalifikacji zawodowych ludności wiejskiej w wieku do 30 lat, gdyż ludzie ci mają przed sobą jeszcze przynajmniej 25 lat aktywności zawodowej. Dodatkowo, wyniki „Diagnozy Społecznej” wskazują na niewłaściwą alokację środków przeznaczonych na szkolenie bezrobotnych (środki te przeznaczane są głównie dla mieszkańców miast)²¹.

Z badań statystycznych wynika, że istnieje silna dysproporcja w poziomie wykształcenia między miastem i wsią, na niekorzyść mieszkańców wsi, co jest widoczne również w przypadku niepełnosprawnych mieszkańców wsi. Większość dzieci i młodych osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi ma trudności w dostępie do edukacji na obszarach wiejskich, co znajduje potwierdzenie w danych dotyczących kontynuowania nauki wśród osób niepełnosprawnych. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r.

²⁰ *Diagnoza Społeczna 2005*, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania, Warszawa 2006.

²¹ *ibid.*

wskazują, że jedynie 3,0% osób niepełnosprawnych w wieku 13 lat i więcej kontynuowało naukę (dla porównania 22% osób sprawnych), przy czym wskaźnik ten dla niepełnosprawnych mieszkańców miast wynosił 3,4%, a dla mieszkańców wsi 2,4%. Nie wynika to jedynie ze struktury według wieku mieszkańców wsi, wśród których dominują ludzie starsi. Zróżnicowanie to widoczne jest także wśród osób młodszych. W grupie wiekowej 13 -15 lat naukę kontynuowało 97,4% ogółu niepełnosprawnych, przy czym w miastach - 97,6%, na wsi - 91,1%. W grupie wiekowej 16 -19 lat naukę kontynuowało 75,1 % ogółu niepełnosprawnych, przy czym w miastach - 79,2 %, na wsi - 68,5 %. W grupie wiekowej 20-24 lata naukę kontynuowało 25,7% ogółu niepełnosprawnych, przy czym w miastach - 32,3%, na wsi - 15,2 %.

System edukacji jest podstawowym narzędziem rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. W celu ułatwienia uczniom niepełnosprawnym dostępu do edukacji oraz zwiększenia ich szans na zdobycie dalszego wykształcenia, powinno rozszerzyć się ich udział w głównym nurcie szkolnictwa. W związku z tym, w ramach wszystkich działań wymienionych w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013, powinny zostać wzięte pod uwagę potrzeby osób niepełnosprawnych.

Polska wieś to unikalne w skali Europy dziedzictwo kulturowo-przyrodnicze. Dbłość o te wartości daje szansę zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Dobry stan polskiej przyrody i dobra jakość gleb stwarzają możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz agro- i ekoturystyki. Dlatego też ważnym elementem działań wymienionych w niniejszym Programie, powinno być dobre przygotowanie młodych ludzi w zakresie oceny i wyceny zasobów przyrodniczo-kulturowych terenów niezurbanizowanych.

Istotnym elementem przygotowania do życia w społeczeństwie jest kultura. W dostępie do dóbr kultury również występują znaczne różnice pomiędzy miastem a wsią. Jak wskazują badania socjologiczne, poziom wykształcenia wyznacza w zasadniczy sposób poziom uczestnictwa w kulturze – im wyższy poziom wykształcenia, tym wyższe kompetencje w zakresie rozumienia wytworów kultury

i ich oceny oraz częstsze potrzeby czynnego udziału w kulturze. Powiększają się nierówności w dostępie do kultury między miastem a obszarami wiejskimi. Przyczyn tego zjawiska należy upatrywać w niewystarczających środkach finansowych na prowadzenie działalności i w niewystarczającym rozwoju lokalnej infrastruktury kulturalnej. Systematycznie zmniejsza się liczba bibliotek gminnych, punktów bibliotecznych, domów kultury, klubów i świetlic oraz kin²². Jak wskazują wyniki „Diagnozy Społecznej”, w latach 2000-2005 wśród Polaków zanotowano znaczny spadek korzystania z dóbr kultury (rezygnacja z zakupu książek, prasy, wyjść do teatru, kina itp.). Główną przyczyną tego zjawiska były nie tylko ograniczenia finansowe gospodarstw domowych (w 2005 r. wśród gospodarstw wiejskich aż 37% zrezygnowało z zakupu prasy²³), ale także utrudniony dostęp do placówek kultury.

Alarmujące są wyniki badań dotyczące wielkości księgozbiorów w gospodarstwach wiejskich. Niespełna 11% gospodarstw wiejskich posiada ponad 100 książek, 16,6% nie posiada książek w ogóle, zaś 50% posiada zbiór nieprzekraczający 50 woluminów²⁴. W 2005 r. aż w 7% wiejskich gospodarstw domowych nie było osobnego miejsca do nauki dla dzieci, co znacznie obniżało ich szanse edukacyjne²⁵.

Kolejnym czynnikiem różnicującym szanse edukacyjne mieszkańców miast i wsi jest dostęp do nowoczesnych technologii teleinformatycznych: komputera, Internetu, multimedialnych pomocy naukowych. W 2005 roku z komputerów korzystało 49% mieszkańców miast oraz zaledwie 30% osób zamieszkujących wieś²⁶. Różnice te z każdym rokiem zmniejszały się. W 2007 roku odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputery pozostał w dużych miastach na tym samym poziomie, zaś na obszarach wiejskich osiągnął 46%²⁷. Ponad dwukrotną różnicę obserwuje się w dostępie do Internetu. Korzysta z niego jedynie 20% mieszkańców

²² *ibid.*

²³ *ibid.*

²⁴ *ibid.*

²⁵ *ibid.*

²⁶ *Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w 2005 r.*- GUS, Warszawa 2006.

²⁷ *Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w gospodarstwach domowych i przez osoby prywatne w 2007 r.* – GUS, Warszawa 2007.

wsi (w mieście - 45%)²⁸. Ograniczone możliwości techniczne dostawców usług internetowych (brak sieci telefonicznej lub zasięgu w sieciach bezprzewodowych) częściej były zgłaszane jako przeszkoda w uzyskaniu szerokopasmowego dostępu do Internetu (21% gospodarstw bez szybkich łączy), niż jako bariera dostępu do tej sieci w ogóle²⁹. Potwierdzają to dane Głównego Urzędu Statystycznego, z których wynika, że w 2005 r. ponad dwukrotnie więcej gospodarstw domowych w miastach o liczbie mieszkańców przekraczającej 100 000, niż na wsi, miało dostęp do Internetu i telefonii ruchomej (potocznie zwanej telefonią komórkową) umożliwiającej taki dostęp (obszary wiejskie – 19 %, obszary miejskie – 40 %). Sytuacja ta ulega stopniowej poprawie – w 2006 r. wskaźniki te wynosiły odpowiednio: 25% i 46%. Polepsza się też dostęp do szerokopasmowego Internetu – w 2004 r. na obszarach wiejskich dostęp do niego miał zaledwie 1% gospodarstw, zaś w 2006 r. – 10% (w tym samym czasie wskaźniki te dla dużych miast wynosiły odpowiednio: 14% i 31%)³⁰.

Znacząco poprawia się także dostęp do telefonii ruchomej – w 2004 r. stanowiły one wyposażenie 65% gospodarstw domowych w dużych miastach i 49% na obszarach wiejskich. W 2005 r. wskaźniki te wynosiły odpowiednio: 68% i 55%, zaś w 2006 r. – 79% i 69%³¹.

Młodzi ludzie ze środowisk wiejskich nie tylko znacznie rzadziej korzystają z nowoczesnych technologii teleinformatycznych - również rzadko podejmują decyzję o wyjeździe z miejsca zamieszkania w celu poszukiwania pracy³². Można wyciągnąć z tego wniosek, iż osoby pochodzące z obszarów wiejskich mają większe problemy, niż mieszkańcy miast, związane z komunikacją społeczną oraz adaptacją w nowym miejscu.

²⁸ *Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w 2005 r.*- GUS, Warszawa 2006.

²⁹ *Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w gospodarstwach domowych i przez osoby prywatne w 2007 r.* – GUS, Warszawa 2007.

³⁰ *Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w 2006 r.* – GUS, Warszawa 2007.

³¹ *ibid.*

³² *Diagnoza Społeczna 2005*, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania, Warszawa 2006.

Na podkreślenie zasługuje jednak fakt, że efektywne i skoordynowane wykorzystanie funduszy regionalnych wspiera wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Zachęca to do migracji na wieś (od 2000 r. z miast przeprowadziło się na wieś 168 tysięcy osób) i powoduje wzmocnienie zjawiska suburbanizacji. Z rozwoju usług oraz infrastruktury (przede wszystkim dostępu do Internetu) korzystają także bardziej odległe obszary wiejskie³³.

Przedstawione dane wskazują na konieczność podjęcia szerokich interdyscyplinarnych działań mających na celu rozwój edukacji na obszarach wiejskich. Dzięki realizacji założeń zawartych w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013, mieszkańcy wsi będą mieli szansę na konkurowanie, bez kompleksów, na krajowym oraz zagranicznych rynkach pracy, a także reprezentowanie Polski na arenie międzynarodowej.

Zgodnie z polityką Rządu, zadaniem administracji rządowej będzie stworzenie, w ramach Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013, odpowiednich programów szczegółowych oraz warunków do realizacji zaplanowanych działań. Natomiast kompetencje i pieniądze będą w większym stopniu przekazane do samorządów, aby obywatele mieli możliwość decydowania o rozwoju społeczności lokalnej, w której żyją na co dzień. Taka decentralizacja przyczyni się do sprawniejszego funkcjonowania samorządu terytorialnego, zwiększenia konkurencyjności regionów na poziomie ogólnokrajowym i europejskim oraz wzrostu gospodarczego³⁴.

³³ *Strategiczny Plan Rządzenia – 100 dni, 300 dni, 1500 dni, 3000 dni*, Warszawa 24.02.2008, s. 115.

³⁴ *ibid.* s. 83-84.

III. Cele Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

Cel strategiczny: rozwój edukacji na wsi i obszarach wiejskich - podniesienie jakości i poziomu wykształcenia mieszkańców wsi i obszarów wiejskich.

Celami operacyjnymi są:

- 1) wspieranie rozwoju najmłodszych dzieci;
- 2) upowszechnianie wychowania przedszkolnego;
- 3) poprawa jakości procesu kształcenia – podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności absolwentów szkół;
- 4) podniesienie kompetencji nauczycieli;
- 5) rozszerzenie oferty edukacyjnej dla osób dorosłych i wspieranie kształcenia ustawicznego – uczenie się przez całe życie;
- 6) zwiększenie dostępu do edukacji dla niepełnosprawnych mieszkańców wsi;
- 7) aktywizowanie środowisk wiejskich do podejmowania działań o charakterze edukacyjnym, społecznym i kulturalnym;
- 8) przygotowanie do funkcjonowania w gospodarce rynkowej;
- 9) dążenie do efektywniejszego wykorzystania bazy szkolnej na obszarach wiejskich;
- 10) rozwój umiejętności wykorzystania komputera oraz Internetu w życiu codziennym obywatela i przedsiębiorcy.

IV. Charakterystyka działań, jednostki koordynujące - odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań, oraz jednostki współpracujące, a także czas realizacji Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

Cel strategiczny osiągnięty zostanie przez następujące działania priorytetowe, wypracowane w czasie prac zespołu międzyresortowego, kontaktów roboczych oraz prac międzydepartamentalnych w Ministerstwie Edukacji Narodowej:

Priorytet 1

Eliminowanie barier utrudniających uczniom przechodzenie na wyższe poziomy edukacji i wchodzenie na rynek pracy

W ramach priorytetu 1 realizowane będą poniższe działania:

Lp.	Działania	<u>Jednostka koordynująca - odpowiedzialna za realizację poszczególnych działań³⁵</u> oraz jednostki współpracujące	Czas realizacji
Działanie 1.1	Wspieranie rozwoju poradnictwa oraz innych form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku do 5 lat.		
1.1.1	Rozwijanie poradnictwa, w tym rodzinnego, mającego na celu wspieranie rozwoju najmłodszych dzieci.	<u>MEN</u> , MZ, jst, wojewodowie ³⁶	2008 - 2013

³⁵ Rolą jednostki koordynującej - odpowiedzialnej za realizację poszczególnych działań, jest zapewnienie właściwych warunków organizacyjno-finansowych oraz monitorowanie realizacji określonego działania. Jednostka koordynująca nie realizuje bezpośrednio danego działania. W przypadku resortów, zakres tych zadań należy rozszerzyć o zapewnienie odpowiednich podstaw prawnych, poprzez przygotowanie (w przypadku, gdy jest to konieczne) projektu stosownego aktu prawnego, który pozwoliłby na efektywną realizację zaplanowanego działania.

³⁶ Przywołanie wojewody, jako jednostki współpracującej, ma na celu podkreślenie jego roli, jako najniższego stopnia administracji rządowej, odpowiedzialnego za realizację w terenie Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013. Poprzez wojewodę będą także dystrybuowane środki finansowe dla jednostek samorządu terytorialnego.

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

1.1.2	Tworzenie warunków i wspieranie organizowania innych form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3 – 5 lat.	<u>MEN</u> , jst, wojewodowie ³⁶ , marszałkowie województwa, organizacje pozarządowe ³⁷	2008
Działanie 1.2	Opracowanie i wdrożenie programów wsparcia małych szkół publicznych i niepublicznych (tzw. mikroszkół) funkcjonujących na obszarach wiejskich, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego i inne osoby prawne oraz przez osoby fizyczne.	<u>MEN</u> , MRR, jst i inne osoby prawne, osoby fizyczne, wojewodowie ³⁶ , organizacje pozarządowe ³⁷	2008 - 2013
Działanie 1.3	Program stypendialny dla uczniów pochodzących z obszarów wiejskich.		
1.3.1	Stworzenie rządowych programów wyrównywania szans edukacyjnych i kulturowych uczniów z obszarów wiejskich.	<u>MEN</u> , wojewodowie ³⁶ , marszałkowie województwa, jst	2008 - 2013
1.3.2	Program stypendialny dla uczniów zdolnych z obszarów wiejskich.	<u>MEN</u> , MRiRW, wojewodowie ³⁶ , marszałkowie województwa	2008 - 2013
Działanie 1.4	Upowszechnienie różnych form pomocy psychologiczno- pedagogicznej, w tym poradnictwa zawodowego, dla uczniów z obszarów wiejskich.		
1.4.1	Udoskonalenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach wiejskich (terapia pedagogiczna, zajęcia logopedyczne, psychologiczne, terapeutyczne).	<u>MEN</u> , wojewodowie ³⁶ , marszałkowie województwa, jst	2008 - 2013
1.4.2	Tworzenie w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach punktów konsultacyjnych w celu wspierania rodziców i ich dzieci oraz nauczycieli w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.	<u>MEN</u> , jst, wojewodowie ³⁶ , marszałkowie województwa	2008 - 2013
1.4.3	Rozwój poradnictwa zawodowego dla uczniów z obszarów wiejskich.	<u>MEN</u> , jst, wojewodowie ³⁶ , marszałkowie województwa	2008 - 2013
1.4.4	Zakup nowoczesnego oprogramowania komputerowego do gabinetów logopedycznych i pedagogicznych w publicznych i niepublicz-	<u>MEN</u>	2008 - 2013

³⁷ Przez organizacje pozarządowe należy rozumieć także organizacje, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.).

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

	nych poradniach psychologiczno-pedagogicznych.		
1.4.5	Rozwój sieci publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, które będą mogły wydawać orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci niewidomych i słabowidzących, dzieci niesłyszących i słobosłyszących oraz dzieci z autyzmem.	MEN , jst, wojewodowie ³⁶	2008 - 2013
1.4.6	Promowanie działań szkolnych doradców zawodowych i Szkolnych Ośrodków Kariery w środowisku lokalnym.	MEN , MPiPS, wojewodowie ³⁶ , OHP	2008 - 2013
Działanie 1.5	Przygotowanie absolwentów – mieszkańców obszarów wiejskich do poszukiwania zatrudnienia.		
1.5.1	Upowszechnianie w szkołach programów promujących ideę uczenia się przez całe życie, jako czynnika warunkującego zrównoważony rozwój gospodarczy i zwiększenie zatrudnienia, a także motywującego do efektywnego uczenia się na każdym etapie życia, w różnych miejscach i w różnych formach.	MEN , MRiRW, jst, wojewodowie ³⁶	2008 – 2009
1.5.2	Organizowanie spotkań informacyjnych z przedstawicielami urzędów pracy (uzyskanie informacji o funkcjonowaniu urzędu, ofertach pracy, sposobach szukania pracy, możliwościach przekwalifikowania się, kursach i szkoleniach).	Jst , MPiPS, MRiRW	2008 - 2013
1.5.3	Organizowanie szkoleń w zakresie przygotowania do prowadzenia własnej działalności gospodarczej, w tym samozatrudnienia w zawodzie.	MPiPS , MRiRW, MRR, MG, jst	2008 - 2013
1.5.4	Upowszechnianie „dobrych praktyk” w zakresie przedsiębiorczości.	MG , MPiPS, MRR, jst	2008 - 2013
1.5.5	Aktywizacja społeczno-zawodowa młodzieży z obszarów wiejskich prowadzona przez Ochotnicze Hufce Pracy.	MPiPS , OHP	2008 - 2013
Działanie 1.6	Tworzenie warunków umożliwiających zdobycie umiejętności w zakresie przygotowywania aplikacji projektów unijnych oraz wykorzystania przyznanych środków.		

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

1.6.1	Rozpowszechnienie informacji dotyczących możliwości kształcenia i doskonalenia zawodowego w kraju i za granicą oraz możliwości udziału szkół, uczniów, nauczycieli z obszarów wiejskich w programach edukacyjnych Unii Europejskiej.	<u>MRR</u> , MEN, MRiRW	2008 - 2013
1.6.2	Zwiększenie aktywności podmiotów funkcjonujących na obszarach wiejskich w ubieganiu się o dofinansowanie projektów ze środków Unii Europejskiej.	<u>MRR</u> , MRiRW, jst	2008 - 2013
1.6.3	Szkolenie w zakresie przygotowywania wniosków o dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej.	<u>MRR</u> , MRiRW, jst	2008 - 2013
Działanie 1.7	Utworzenie ogólnopolskiej bazy danych dotyczącej ofert edukacyjnych na wszystkich szczeblach kształcenia.		
1.7.1	Aktualizacja bazy danych instytucji akredytowanych – dotycząca placówek i ośrodków, które prowadzą kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych i które uzyskały akredytację kuratorów oświaty.	<u>MEN</u> , wojewodowie ³⁶	2008 - 2013
1.7.2	Realizacja projektu UE PLOTEUS 2 ³⁸ polegającego na przygotowaniu i udostępnieniu wszystkim zainteresowanym bazy danych dotyczącej możliwości kształcenia w uczelniach, szkołach ponadgimnazjalnych, a także w szkołach podstawowych i gimnazjach w Polsce.	<u>MEN</u> , MNiSW	2008 - 2010
Działanie 1.8	Tworzenie warunków do opracowywania i wdrażania programów edukacyjnych, kulturalnych i sportowych kierowanych do mieszkańców wsi i obszarów wiejskich realizowanych przez organizacje, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.).		
1.8.1	Aktywizacja jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w zakresie realizacji programów edukacyjnych, profilaktycznych i społecznych, a także programów upowszechniających sport i rekreację. Wspomaganie jednostek samorządu terytorialnego w organizacji programów kulturalnych.	<u>MEN</u> , MKiDN, MPiPS, MSiT, wojewodowie ³⁶	2008 - 2013

³⁸ W ramach portalu edukacyjnego Scholaris.

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

1.8.2	Wsparcie merytoryczne i metodyczne nauczycieli oraz doskonalenie zawodowe nauczycieli, poprzez unowocześnienie systemu doradztwa metodycznego.	MEN , jst	2008 - 2013
1.8.3	Rozwijanie różnych form współpracy z rodzicami wszystkich uczniów: edukacja w zakresie kompetencji wychowawczych, angażowanie ich do aktywnych działań na rzecz szkoły oraz wspólne poszukiwanie nowych form udziału rodziców w życiu szkoły.	MEN , wojewodowie ³⁶ , jst, organizacje pozarządowe ³⁷	2008 - 2013
1.8.4	Popularyzacja i ochrona lokalnej kultury ludowej, w szczególności poprzez przekaz umiejętności i tradycji w formie warsztatów, plenerów, szkoleń, również w formie tzw. „szkół tradycji”, tworzenie kolekcji sztuki ludowej, organizację wystaw, konkursów, przeglądów i festiwali, podtrzymywanie i upowszechnianie lokalnych gwar.	MKiDN , MEN	2008 - 2013
1.8.5	Rozwój i upowszechnienie sportu na obszarach wiejskich, w tym wśród dzieci i młodzieży.	MSiT , jst	2008 - 2010
Działanie 1.9	Tworzenie warunków do podejmowania przez uczniów nauki poza miejscem zamieszkania i eliminowanie barier dostępu do edukacji.		
1.9.1	Stworzenie systemu pomocy materialnej dla uczniów pobierających naukę poza miejscem zamieszkania.	MEN , jst, wojewodowie ³⁶ , marszałkowie województwa	2008 - 2013
1.9.2	Tworzenie warunków do rozwijania i usprawnianie systemu dowożenia uczniów z obszarów wiejskich do szkół oraz innych placówek oświatowych, w tym również uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z uwzględnieniem możliwości korzystania przez nich z zajęć pozalekcyjnych, poradni, bibliotek, itp.	MEN , jst, wojewodowie ³⁶ , marszałkowie województwa	2008 - 2013
1.9.3	Tworzenie warunków do dostosowania działania świetlic szkolnych do potrzeb edukacyjnych dzieci z obszarów wiejskich.	MEN , jst, wojewodowie ³⁶ , marszałkowie województwa	2008 - 2013
1.9.4	Kształcenie umiejętności społecznych i życiowych uczniów, kształtowanie właściwych relacji w kontaktach międzyludzkich.	MEN , MKiDN, jst, organizacje pozarządowe ³⁷	2008 - 2013

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

1.9.5	Tworzenie punktów wyrównywania braków w nauce oraz przygotowania do lekcji, jako formy pomocy uczniom, poza siedzibą szkoły.	<u>MEN</u> , jst, wojewodowie ³⁶ , marszałkowie województwa, organizacje pozarządowe ³⁷	2008 - 2013
-------	--	---	-------------

Priorytet 2

Optymalne wykorzystanie i wzmocnienie istniejącego potencjału szkoły i środowiska lokalnego

W ramach priorytetu 2 realizowane będą poniższe działania:

Działanie 2.1	Rozwój bazy dydaktycznej szkół i placówek położonych na obszarach wiejskich.		
2.1.1	Doposażenie szkolnych pracowni przedmiotowych.	<u>MEN</u> , MRiRW, jst	2009 - 2013
2.1.2	Doposażenie bibliotek szkolnych.	<u>MEN</u>	2008 - 2013
2.1.3	Rozbudowa bazy sportowej i rekreacyjnej.	<u>MSiT</u> , jst	2008 - 2013
Działanie 2.2	Przygotowanie obudowy programowej kształcenia ukierunkowanej na zapewnienie zgodności kształcenia z wymogami życia w gospodarce i społeczeństwie wiedzy.		
2.2.1	Modernizacja treści i metod kształcenia – doskonalenie podstaw programowych ukierunkowane na potrzeby zmieniającego się rynku pracy, w tym skuteczne podnoszenie kompetencji kluczowych (znajomości języków obcych, podstaw przedsiębiorczości, nauk przyrodniczo-matematycznych, ICT).	<u>MEN</u> , CKE, OKE, MRiRW, ministrowie właściwi dla zawodów	2008 - 2010
2.2.2	Przygotowanie alternatywnych modułowych programów nauczania dla zawodów oraz opracowanie obudowy dydaktycznej w postaci pakietów edukacyjnych dla ucznia i nauczyciela, w ramach projektu	<u>MEN</u>	2008 – 2009

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

	„Przygotowanie innowacyjnych programów do kształcenia zawodowego”.		
2.2.3	Dostosowywanie oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia zawodowego do planów rozwoju regionalnego (spójność polityki edukacyjnej na obszarach wiejskich z polityką rozwoju regionu).	JST , MRiRW, wojewodowie ³⁶	2008 - 2013
Działanie 2.3	Powołanie i zorganizowanie ogólnopolskiego ośrodka doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych.	MRiRW	2008
Działanie 2.4	Wykorzystanie bazy szkolnej do prowadzenia działalności oświatowej, kulturalnej, sportowej, informacyjnej oraz edukacji ekologicznej i edukacji zdrowotnej dla mieszkańców obszarów wiejskich.		
2.4.1	Stwarzanie warunków do organizowania w szkole zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, kursów, szkoleń, festynów, dyskusyjnych klubów filmowych, spotkań integrujących dzieci i rodziców itp.	MEN , MŚ, jst, wojewodowie ³⁶	2008 - 2013
2.4.2	Sprzysianie udostępnianiu bibliotek i czytelni szkolnych oraz sal sportowych i boisk szkolnych mieszkańcom wsi.	MEN , jst, wojewodowie ³⁶	2008 - 2013
2.4.3	Tworzenie wielofunkcyjnych placówek zaspokajających potrzeby edukacyjne, kulturalne i społeczne mieszkańców wsi (w tym dostęp do Internetu), w skład których wchodziłyby m. in. biblioteka, klub, oddział przedszkolny.	MEN , jst, wojewodowie ³⁶	2008 - 2013
Działanie 2.5	Opracowanie i rozpowszechnienie informacji na temat Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.		
2.5.1	Przygotowanie informacji o niniejszym Programie i rozesłanie jej do jednostek samorządu terytorialnego.	MEN , wojewodowie ³⁶	2008
2.5.2	Utworzenie witryny internetowej dotyczącej niniejszego Programu. Stworzenie tematycznych portali internetowych dotyczących poszczególnych priorytetów.	MEN , MRiRW	2008 - 2009

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

2.5.3	Zbieranie danych z poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego o realizacji programów szczegółowych wynikających z zadań przewidzianych w niniejszym Programie. Opracowywanie raportów rocznych dotyczących realizacji programów szczegółowych wynikających z niniejszego Programu.	MEN , resorty koordynujące, jednostki współpracujące,	2008 - 2013
2.5.4	Włączenie wojewódzkiej administracji rządowej oraz administracji samorządowej w działania na rzecz propagowania informacji o Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 i wynikających z niego programów szczegółowych oraz ich realizacji – lokalne witryny internetowe, kontakty z prasą, telewizją, radiem.	MEN , wojewodowie ³⁶ , jst	2008

Priorytet 3

Poprawa dostępności do infrastruktury edukacyjnej, społecznej i kulturalnej

W ramach priorytetu 3 realizowane będą poniższe działania:

Działanie 3.1	Udoskonalenie i upowszechnianie instrumentów ułatwiających podnoszenie kwalifikacji osób pracujących oraz przekwalifikowywanie osób długotrwale bezrobotnych.	MPiPS , MEN, MRiRW, MRR	2008 - 2013
Działanie 3.2	Wsparcie inicjatyw realizujących kształcenie „na odległość”, w tym e-learning.		
3.2.1	Opracowanie metodologii, programów i materiałów dydaktycznych do kształcenia na odległość (poziom ponadgimnazjalny). Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej.	MEN , MRiRW	2008
3.2.2	Opracowanie programów nauczania z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość na wybranych kierunkach studiów i	MNiSW	2008 - 2013

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

	poziomach kształcenia.		
Działanie 3.3	Unowocześnianie bazy technodydaktycznej do kształcenia zawodowego, w tym w szkołach prowadzących kształcenie w zawodach rolniczych - realizacja projektu współfinansowanego ze środków unijnych „Wyposażenie CKU, CKP i szkół zawodowych w stanowiska do egzaminów zawodowych”.	MEN , MRiRW	2008
Działanie 3.4	Wspieranie działań ułatwiających mieszkańcom wsi i obszarów wiejskich dostęp do dóbr kultury i dziedzictwa przyrodniczego.		
3.4.1	Wspieranie organizacji wydarzeń kulturalnych, w tym m.in. przedstawień teatralnych, koncertów muzycznych, spotkań ze znanymi osobami (np. autorami książek, aktorami, sportowcami), szkoleń i warsztatów z zakresu ochrony środowiska i przyrody.	MKiDN , MEN, MŚ, jst, wojewodowie ³⁶	2008 - 2013
3.4.2	Organizowanie szkół letnich – wyjazdów wakacyjnych do dużych miast, w trakcie których uczniowie będą mogli pogłębić swoje zainteresowania na zajęciach warsztatowych, a także skorzystać z infrastruktury kulturalno-oświatowej.	MEN , jst, wojewodowie ³⁶ , organizacje pozarządowe ³⁷	2008 - 2013
3.4.3	Wspieranie organizacji szkoleń i warsztatów z zakresu ochrony środowiska i przyrody.	MŚ	2008 - 2013
Działanie 3.5	Tworzenie warunków do uczestnictwa młodzieży w życiu lokalnych społeczności wiejskich.		
3.5.1	Utworzenie systemu informacji młodzieżowej.	MEN , wojewodowie ³⁶ , jst	2008 - 2013
3.5.2	Rozwijanie międzynarodowej współpracy dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich.	MEN , wojewodowie ³⁶ , jst	2008 - 2013
3.5.3	Organizowanie wypoczynku letniego dzieci i młodzieży z elementami edukacji nieformalnej.	MEN , wojewodowie ³⁶	2008 - 2013

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

3.5.4	Upowszechnienie nauki języków obcych wśród dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich.	MEN , jst, wojewodowie ³⁶	2008 - 2013
3.5.5	Wspieranie aktywnego uczestnictwa dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich w kulturze – rozwijanie kompetencji kulturowych młodego pokolenia.	MEN , MKiDN, wojewodowie ³⁶	2008 - 2013
Działanie 3.6	Wzmocnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej w środowisku nauczania i wychowania.		
3.6.1	Stwarzanie warunków do sprawowania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami.	MEN , MZ, jst, wojewodowie ³⁶	2008 - 2013
3.6.2	Zapewnienie sprawowania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami.	MZ , jst	2008 - 2013
Działanie 3.7	Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych.	MRiRW , MPiPS	2008 - 2013

Priorytet 4

Umożliwienie mieszkańcom obszarów wiejskich dostępu do nowoczesnych technologii teleinformatycznych

W ramach priorytetu 4 realizowane będą poniższe działania:

Działanie 4.1	Stworzenie infrastruktury niezbędnej do korzystania z nowoczesnych technologii teleinformatycznych.		
Działanie 4.1.1	Tworzenie warunków dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych, sprzyjających rozwojowi sieci i usług telekomunikacyjnych, w tym szerokopasmowego dostępu do Internetu.	MI , MSWiA	2008 -2010

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

Działanie 4.1.2	Zakup sprzętu komputerowego dla publicznych i niepublicznych szkół i placówek wiejskich, w tym dla praktycznej nauki zawodów rolniczych.	MEN , MRiRW	2008
Działanie 4.1.3	Ułatwienie dostępu do Internetu mieszkańcom obszarów wiejskich.	MSWiA , MRiRW	2008 -2013
Działanie 4.2	Przygotowanie mieszkańców obszarów wiejskich do korzystania z technologii teleinformatycznych.		
Działanie 4.2.1	Stworzenie mieszkańcom obszarów wiejskich warunków do nabywania i doskonalenia umiejętności w zakresie technologii teleinformatycznych: 1) upowszechnianie informacji o nowoczesnych technologiach teleinformatycznych, wskazanie roli Internetu w codziennym życiu; 2) prowadzenie szkoleń dotyczących wykorzystywania technologii teleinformatycznych; 3) stworzenie oprogramowania dostosowanego do potrzeb gospodarstw wiejskich.	MSWiA	2008 -2013
Działanie 4.2.2	Przygotowanie nauczycieli do korzystania z technologii informacyjnej: 1) organizowanie kursów doskonalących i szkoleń dla nauczycieli w zakresie wykorzystania technologii teleinformatycznych w procesie dydaktycznym; 2) tworzenie internetowych zasobów metodycznych dla nauczycieli.	MEN , marszałkowie województwa	2008 -2013

Zastosowane w powyższej tabeli skróty oznaczają:

- 1) MEN – Ministerstwo Edukacji Narodowej;
- 2) MZ – Ministerstwo Zdrowia;

- 3) MRR – Ministerstwo Rozwoju Regionalnego;
- 4) MRiRW - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- 5) MPiPS – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej;
- 6) MG – Ministerstwo Gospodarki;
- 7) MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- 8) MSiT – Ministerstwo Sportu i Turystyki;
- 9) MNiSW – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- 10) MSWiA – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- 11) MI – Ministerstwo Infrastruktury;
- 12) MŚ – Ministerstwo Środowiska;
- 13) jst – jednostki samorządu terytorialnego;
- 14) OHP – Ochotnicze Hufce Pracy;
- 15) CKE – Centralna Komisja Egzaminacyjna;
- 16) OKE – okręgowe komisje egzaminacyjne.

V. Działania Ministerstwa Edukacji Narodowej i innych resortów

Ministerstwo Edukacji Narodowej podejmując działania służące rozwojowi edukacji na wsi i obszarach wiejskich dąży do:

- 1) wspierania rozwoju edukacyjnego najmłodszych dzieci, upowszechnienia wychowania przedszkolnego;
- 2) eliminowania barier utrudniających uczniom przechodzenie na wyższe poziomy edukacji;

- 3) optymalnego wykorzystania i wzmocnienia istniejącego potencjału szkoły i środowiska lokalnego;
- 4) poprawy dostępu do infrastruktury edukacyjnej, społecznej, teleinformatycznej i kulturalnej;
- 5) upowszechniania kształcenia ustawicznego;
- 6) umożliwienia mieszkańcom obszarów wiejskich dostępu do nowoczesnych technologii informacyjnych.

Równoległe z opracowaniem założeń do Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 Ministerstwo Edukacji Narodowej podjęło pracę nad przygotowaniem konkretnych rozwiązań problemów wskazanych w tym Programie.

W celu ich realizacji przygotowano i wdrożono:

- 1) konkurs na projekty „Alternatywne formy wychowania przedszkolnego”;
- 2) przepisy umożliwiające tworzenie i organizowanie innych form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3 – 5 lat;
- 3) program stypendialny dla uczniów pochodzących z rodzin byłych pracowników państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej – „Rządowy program wyrównywania szans edukacyjnych uczniów pochodzących z rodzin byłych pracowników państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej na lata 2006-2008”;
- 4) program aktywizacji i wspierania jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w zakresie pomocy stypendialnej dla uczniów.

Jednocześnie w latach 2005-2006 realizowano działania, które uzupełniły zadania planowane w Rządowy Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013. Są to:

- 1) kursy z zakresu technologii informacyjnych, przygotowujące nauczycieli do korzystania z nowych technologii;
- 2) kursy doskonalące nauczycieli z zakresu języków obcych, podnoszące sprawność językową nauczycieli;

- 3) kursy doskonalące dla nauczycieli z zakresu pedagogiki specjalnej, przygotowujące nauczycieli szkół ogólnodostępnych do pracy z dzieckiem niepełnosprawnym oraz z dzieckiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- 4) studia podyplomowe dla nauczycieli różnych typów szkół i placówek, w szczególności dla nauczycieli rozpoczynających pracę w zawodzie, przygotowujące do nauczania drugiego przedmiotu - obejmujące zajęcia z zakresu technologii informacyjnych i języka obcego.

Biorąc pod uwagę zmiany na rynku pracy oraz konieczność zmian w przygotowaniu nowych pracowników wdrożono do realizacji m.in.:

- 1) projekt „Przygotowanie innowacyjnych programów kształcenia zawodowego”;
- 2) projekt „Wyposażenie CKU, CKP i szkół zawodowych w stanowiska do egzaminów zawodowych”;
- 3) projekt „Wyposażenie Centrów Kształcenia Ustawicznego i Centrów Kształcenia Praktycznego w sprzęt komputerowy”;
- 4) projekt „Zakup pracowni komputerowych dla szkół”;
- 5) internetowe centra informacji multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych;
- 6) prowadzenie Edukacyjnego Portalu Internetowego - Internetowe Centrum Zasobów Edukacyjnych „Scholaris”;
- 7) projekt doposażenia poradni psychologiczno-pedagogicznych w sprzęt komputerowy wraz ze specjalistycznym oprogramowaniem;
- 8) projekt doposażania szkół i placówek kształcących uczniów niepełnosprawnych w środki dydaktyczne i sprzęt specjalistyczny.

W ramach Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 przewiduje się stworzenie warunków umożliwiających zakładanie nowych, bardziej elastycznych i dopasowanych do lokalnych środowisk form wychowania przed-

szkolnego, zwłaszcza na obszarach wiejskich. W takich przedszkolach będą zatrudniani wykwalifikowani pedagodzy. Trwają prace nad opracowaniem dostosowanych do potrzeb małych przedszkoli warunków sanitarnych, bezpieczeństwa budowlanego i wymogów przeciwpożarowych. Priorytetem tych zmian jest bezpieczeństwo dzieci, z jednoczesnym uproszczeniem wymogów dotyczących powoływania tego typu placówek³⁹.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa w polskich szkołach przygotowany jest w Ministerstwie Edukacji Narodowej program „Bezpieczna i przyjazna szkoła”. W ramach tego programu zostanie m. in. wzmocniona i rozszerzona specjalistyczna pomoc psychologiczno-pedagogiczna. Nastąpi rozwój działalności pozalekcyjnej i pozaszkolnej. Szkoły, placówki wychowania pozaszkolnego oraz inne instytucje spoza sektora finansów publicznych będą organizowały konkursy na zajęcia pozalekcyjne w szkołach oraz zajęcia pozaszkolne. Ponadto będą wspierane programy wychowawczo-profilaktyczne i edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży.

Szczególną opieką zostaną otoczeni uczniowie, którzy sprawiają kłopoty wychowawcze. Specjaliści z Ministerstwa Edukacji Narodowej, Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej oraz Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli będą szkolić przedstawicieli nadzoru pedagogicznego, jak radzić sobie m.in. z agresywnym zachowaniem uczniów.

Istotnym elementem Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 jest zwiększenie roli rodziców w życiu szkoły. Planowana jest organizacja szkoleń dla rad rodziców, a każda ze szkół wspólnie z rodzicami będzie kształtować rozwój dzieci i młodzieży.

Szkolenia będą również organizowane dla nauczycieli, rad pedagogicznych, wizytatorów kuratoriów oświaty oraz dyrektorów szkół, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji prawnej. Doskonaleniem umiejętności wychowawczych i profilaktycznych nauczycieli

³⁹ *Strategiczny Plan Rządzenia – 100 dni, 300 dni, 1500 dni, 3000 dni*, Warszawa 24.02.2008, s. 35.

zajmą się specjaliści z różnych dziedzin⁴⁰. Działania przewidziane w programie „Bezpieczna i przyjazna szkoła” wpisują się w działania przewidziane w niniejszym Programie i stanowią jego uzupełnienie.

Wyrównywanie szans edukacyjnych, zwłaszcza dzieci z obszarów wiejskich i z rodzin gorzej sytuowanych, oraz lepsze przygotowanie uczniów do zmian zachodzących w gospodarce i społeczeństwie, a w szczególności na rynku pracy – to cele działań Rządu w zakresie modernizacji polskiej edukacji.

Do końca 2008 r. zostanie opracowana Strategia rozwoju edukacji na lata 2008-2015, która ma na celu stworzenie dzieciom, młodzieży i dorosłym warunków kształcenia porównywalnych z warunkami w rozwiniętych krajach Unii Europejskiej⁴¹.

Aktualnie realizowany jest projekt zakładający wcześniejsze zdobywanie praktycznych umiejętności przez uczniów szkoły średniej we współpracy z pracodawcami np. organizacja staży i praktyk dla uczniów liceów ogólnokształcących. Projekt jest finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013.

W ramach projektu „Centra Kształcenia na odległość na wsi”, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, tworzonych jest 1100 ośrodków zapewniających dostęp mieszkańcom wsi do kształcenia ustawicznego z wykorzystaniem nowoczesnych technik komputerowych i metod kształcenia na odległość. W dniu 21 grudnia 2007 r. otwarto we wsi Grabowa (Śląskie) pierwsze Centrum⁴².

We współpracy z innymi ministerstwami, samorządami terytorialnymi i partnerami społecznymi, Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowało założenia strategii uczenia się przez całe życie, która ma zawierać opis zmian w edukacji zaczynającej się od naj-

⁴⁰ Ibid. s. 35-36.

⁴¹ Ibid. s. 79.

⁴² Ibid. s. 10-11.

wcześniejszych lat i trwającej do późnej starości oraz charakterystykę warunków umożliwiających finansowanie edukacji dorosłych, poprawy jakości instytucji edukacyjnych, przygotowania oferty zwiększającej dostęp do usług edukacyjnych dla dorosłych oraz jasno określać tryb i zasady przyznawania certyfikatów zawodowych⁴³.

W zakresie ochrony zdrowia edukacja zdrowotna oraz promocja zdrowia należą do zadań realizowanych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej przez lekarzy, pielęgniarki i położne podstawowej opieki zdrowotnej. Szczegółowy zakres ich zadań określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 października 2005 r. w sprawie zakresu zadań lekarza, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 214, poz. 1816). Zadania te wykonywane i finansowane są na podstawie umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej zawieranych przez świadczeniodawców z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Ponadto w Ministerstwie Zdrowia opracowano i wdrożono, w całości bądź w części, szereg programów profilaktycznych polityki zdrowotnej państwa dotyczących dzieci. W większości, ich elementem składowym jest także edukacja zdrowotna. Programy te finansowane są z budżetu Ministra Zdrowia. Należą do nich między innymi:

- 1) Program badań przesiewowych noworodków w Polsce;
- 2) Program kompleksowej diagnostyki i terapii wewnątrzmacicznej w profilaktyce następstw i powikłań wad rozwojowych i chorób płodu;
- 3) Samowystarczalność Polski w zakresie zaopatrzenia w bezpieczną krew, jej składniki i produkty krwiopochodne na lata 2005-2008;
- 4) Program eliminacji niedoboru jodu;
- 5) Narodowy program leczenia hemofilii;

⁴³ Ibid. s. 79-80.

- 6) Program ograniczania zdrowotnych następstw palenia tytoniu w Polsce;
- 7) Program prewencji i leczenia cukrzycy;
- 8) Program leczenia antyretrowirusowego osób żyjących z wirusem HIV w Polsce;
- 9) Narodowy program profilaktyki i leczenia chorób układu sercowo– naczyniowego;
- 10) Program profilaktyki próchnicy zębów pt. „Radosny Uśmiech – Radosna Przyszłość”;
- 11) Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii;
- 12) Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W roku bieżącym przewiduje się również kontynuację zadania pn. „Monitorowanie i poprawa pierwotnej profilaktyki wrodzonych wad rozwojowych, obejmującego prowadzenie Rejestru Wrodzonych Wad Rozwojowych w Polsce” (wcześniej realizowanego w ramach programów polityki zdrowotnej).

Ponadto Minister Zdrowia realizuje zadanie o nazwie „Zakup preparatów służących przeprowadzaniu obowiązkowych szczepień ochronnych”.

Zadania związane z realizacją tych programów wpisują się w zakres działania 1.1.1 Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.

Działania z obszaru 3.6 „Wzmocnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej w środowisku nauczania i wychowania”, należące do Ministra Zdrowia, przewidziane w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013, są realizowane w codziennej pracy lekarzy, pielęgniarek podstawowej opieki zdrowotnej oraz pielęgniarek środowiska nauczania i wychowania.

Podstawę prawną działania stanowią:

- 1) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572, z późn. zm.);

- 2) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 października 2005 r. w sprawie zakresu zadań lekarza, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 214, poz. 1816);
- 3) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie zakresu i organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą (Dz. U. Nr 282, poz. 2814, z późn. zm.).

Realizacja tych zadań jest finansowana w ramach kontraktowanych świadczeń zdrowotnych przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Środki finansowe mieszczą się w tzw. „stawce kapitacyjnej” określonej na ubezpieczonego ucznia.

Ponadto, określone w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 zadania, Minister Zdrowia realizuje poprzez współudział i współfinansowanie następujących Programów Rządowych:

- 1) „Profilaktyczna Opieka Zdrowotna nad Dziećmi i Młodzieżą w Środowisku Nauczania i Wychowania”;
- 2) Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci 2004-2012 „POLSKA DLA DZIECI”;
- 3) „Międzyresortowy Program Turystyki i Wypoczynku dla Dzieci i Młodzieży na lata 2001-2006”;
- 4) „Program Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przeszłości wśród Dzieci i Młodzieży”;
- 5) Wczesna, wielospecjalistyczna, kompleksowa, skoordynowana i ciągła pomoc dziecku zagrożonemu niepełnosprawnością lub niepełnosprawnemu oraz jego rodzinie”;
- 6) „Krajowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.

Zadania uwzględnione w wymienionych powyżej programach dotyczą dzieci zamieszkałych zarówno w miastach, jak i na wsi. Finansowane są ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia oraz budżetu Ministra Zdrowia.

Z kolei działania przewidziane w priorytecie 4 „Umożliwienie mieszkańcom obszarów wiejskich dostępu do nowoczesnych technologii teleinformatycznych” stanowią kontynuację i rozwinięcie Planu działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001-2006 *ePolska*.

W działania przewidziane w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 wpisuje się także przygotowany przez Ministerstwo Sportu i Turystyki rządowo-samorządowy program „Moje Boisko – Orlik 2012”. W ramach tego programu, w gminach powstaną bezpieczne i nowoczesne kompleksy sportowe, z których będą mogły korzystać lokalne społeczności. Wynika to ze szczególnej uwagi, jaką Rząd przywiązuje do rozwoju najmłodszych. Kierunki realizacji tego priorytetu, to propagowanie zdrowego stylu życia, promocja aktywności fizycznej, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej.

Kompleksy sportowe będą składały się z boiska piłkarskiego ze sztuczną murawą oraz oświetleniem, boiska wielofunkcyjnego do gry w siatkówkę czy koszykówkę oraz domku klubowego z pełnym zapleczem sanitarnym i szatniami. Wytypowano już 4 lokalizacje, gdzie rozpocznie się pilotażowa budowa „Moje Boisko – Orlik 2012”. Do dnia 22 lutego 2008 r. 552 samorządy zgłosiły chęć uczestniczenia w programie w bieżącym roku. Przewiduje się, że do końca 2008 r. zostanie wybudowanych ponad 300 obiektów. Boiska powstaną w miejscach, do których zapewniony jest bezpieczny i łatwy dojazd, np. na osiedlach lub przy szkołach, na terenie których dzieci i młodzież mogą poruszać się bez opieki. Program „Moje Boisko – Orlik 2012” nie ogranicza się tylko do budowy kompleksów sportowych. Przy każdym obiekcie zostanie zatrudniony trener środowiskowy, który zajmie się profesjonalnym prowadzeniem zajęć sportowo-rekreacyjnych oraz zapewni bezpieczeństwo osobom przebywającym na boiskach⁴⁴.

⁴⁴ Ibid. s. 29.

VI. Sposób finansowania działań zaplanowanych w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich realizowany będzie w latach 2008 – 2013. Po przyjęciu tego Programu przez Radę Ministrów, resorty koordynujące – odpowiedzialne za realizację działań przewidzianych w tym Programie, podejmą te działania oraz przedstawią informacje zawierające m.in. uszczegółowienie planowanych działań (tzw. programy szczegółowe) oraz określą wysokość środków finansowych niezbędnych na ich realizację, ze wskazaniem źródeł finansowania (rezerwa celowa, budżet działu, za który odpowiada dany minister, środki Europejskiego Funduszu Społecznego). Programy szczegółowe będą przyjęte przez Radę Ministrów.

Środki na realizację działań ujętych w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 są zaplanowane w budżetach poszczególnych resortów (w ramach środków własnych tych resortów) oraz w rezerwach celowych. Ponieważ wśród podmiotów przewidzianych do realizacji poszczególnych działań występują jednostki samorządu terytorialnego, a część tych działań wykracza poza wyznaczony obecnie obszar zadań samorządów, konieczne będzie zaplanowanie dla nich środków finansowych w rezerwach celowych. Pozwoli to na zapewnienie jednostkom samorządu terytorialnego warunków do realizacji poszczególnych działań. Takie podejście do finansowania Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 wynika z polityki rządu, który w ramach reformy administracji publicznej, zamierza przekazać cały szereg kompetencji obecnych urzędów wojewódzkich urzędom marszałkowskim. Pozwoli to na wydatnie zmniejszenie kosztów działania administracji rządowej w terenie. W ten sposób społeczności lokalne staną się prawdziwymi gospodarzami na swoim terenie, a wojewoda będzie reprezentantem rządu, a nie konkurentem politycznym i administracyjnym dla samorządu wojewódzkiego. Przez wiele lat samorząd

dostawał coraz więcej zadań, a nie otrzymywał pieniędzy na ich realizację. Dotyczyło to m. in. sfery oświaty⁴⁵. Rząd przyjął w dniu 22 stycznia 2008 r. uchwałę w sprawie dokończenia reformy administracji publicznej, która pozwala na wzmocnienie pozycji i roli samorządu terytorialnego, uporządkowanie podziału kompetencji na linii rząd – samorząd. Głównymi priorytetami Rządu w ramach kontynuowania procesu decentralizacji jest przekazanie kompetencji i pieniędzy do samorządów oraz wprowadzenie standardów wykonywania usług publicznych⁴⁶.

Przy realizacji działań przewidzianych w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 w znaczącym stopniu wykorzystane zostaną środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, szczególnie z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, a także z Regionalnych Programów Operacyjnych, Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej oraz Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

Zaplanowane w programach szczegółowych środki będą wydatkowane w ramach harmonogramu opracowywanego corocznie przez resorty odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań. Należy przy tym podkreślić, że grupą docelową wielu programów opracowywanych przez resorty są np. dzieci i młodzież, bez rozróżnienia miejsca ich zamieszkania, bez podziału na miejskie i wiejskie.

W ustawie budżetowej na rok 2008 w cz. 30 – Oświata i wychowanie zaplanowane zostały środki w łącznej wysokości 731 459 tys. zł z przeznaczeniem na finansowanie programów i projektów realizowanych przy udziale środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

⁴⁵ Exposé Prezesa Rady Ministrów Donalda Tuska wygłoszone na posiedzeniu Sejmu RP w dniu 23 listopada 2007 r.

⁴⁶ *Strategiczny Plan Rządzenia – 100 dni, 300 dni, 1500 dni, 3000 dni*, Warszawa 24.02.2008, s. 21.

Na obecnym etapie nie ma możliwości oszacowania łącznych skutków finansowych związanych z wdrożeniem Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.

Wysokość środków zaplanowanych w rezerwach celowych oraz wskazanie określonej rezerwy zależęć będą od charakteru działania oraz resortu odpowiedzialnego za jego realizację. Przykładowo, na działania przewidziane w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 przeznaczona zostanie w 2008 r. m. in. część środków:

- 1) z rezerwy celowej nr 35 Dofinansowanie Narodowego Programu Stypendialnego, będącej w dyspozycji Ministra Edukacji Narodowej – w budżecie państwa na 2008 rok zaplanowano na ten cel 613 000 tys. zł;
- 2) zaplanowanych w rezerwie celowej nr 34 Wyprawka szkolna – w budżecie państwa na 2008 rok zaplanowano na ten cel 11 300 tys. zł - dotyczyć to będzie uczniów z obszarów wiejskich;
- 3) zaplanowanych w rezerwie celowej nr 41 Sfinansowanie wypoczynku letniego dzieci z terenów wiejskich pochodzących z rodzin o niskich dochodach, w tym dzieci byłych pracowników Państwowych Przedsiębiorstw Gospodarki Rolnej – 15 900 tys. zł;
- 4) ujętych w części oświatowej subwencji ogólnej zaplanowanych przez jednostki samorządu terytorialnego na stypendia za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe (ok. 30 000 tys. zł)⁴⁷.

Szacuje się, że w 2008 r. skutki finansowe realizacji Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 wyniosą dla budżetu państwa w przybliżeniu około 1 049 495 tys. zł.

Orientacyjna wielkość środków finansowych planowanych na realizację poszczególnych działań w 2008 r. przedstawiona jest w poniższym zestawieniu.

⁴⁷ Zgodnie z art. 90g ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) szkoła może udzielać stypendium za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe. Środki na ten cel powinny być ujęte w planie finansowym szkoły – pochodzą one głównie z części oświatowej subwencji ogólnej. Jak wynika z rocznego sprawozdania typu Rb-28s samorządy na stypendia za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe przeznaczają rocznie około 30 000 tys. zł.

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

Działanie	Kwota łączna	Źródło finansowania		Uwagi
		Budżet państwa i Europejski Fundusz Społeczny	Inne źródła	
1.1 Wspieranie rozwoju poradnictwa oraz innych form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku do 5 lat.	10 000 tys. zł	10 000 tys. zł z rezerwy celowej nr 35 Dofinansowanie Narodowego Programu Stypendialnego, Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) – w części dotyczącej finansowania innych form edukacji przedszkolnej dla dzieci w wieku 3-5 lat.	Budżet jednostki samorządu terytorialnego.	W priorytecie IX PO KL na poddziałanie 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej przeznaczono łącznie 243 140 413 €, na lata 2007-2013.
1.2 Opracowanie i wdrożenie programów wsparcia małych szkół publicznych i niepublicznych (tzw. mikroszkół) funkcjonujących na obszarach wiejskich, pro-	140 000 tys. zł	Wyodrębnione przez organy prowadzące szkoły środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, z uwzględnieniem doradztwa metodycznego (1% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli).	Budżet jednostki samorządu terytorialnego.	

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

wadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego i inne osoby prawne oraz przez osoby fizyczne.				
1.3 Program stypendialny dla uczniów pochodzących z obszarów wiejskich.	150 000 tys. zł	150 000 tys. zł z rezerwy celowej nr 35 Dofinansowanie Narodowego Programu Stypendialnego, Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) w odniesieniu do programu stypendialnego dla uczniów szczególnie uzdolnionych, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR).		W priorytecie IX PO KL na poddziałanie 9.1.3 Pomoc stypendialna dla uczniów szczególnie uzdolnionych przeznaczono łącznie 31 500 000 €, na lata 2007-2013.
1.4 Upowszechnienie różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w	4 520 tys. zł	4 500 tys. zł z rezerwy celowej nr 54 Bezpieczna i przyjazna szkoła, 20 tys. zł z budżetu Ochotniczych Hufców Pracy (łącznie 150 tys. zł na lata 2008 – 2013).		Część kwoty 9 000 tys. zł z rezerwy celowej nr 54 Bezpieczna i przyjazna szkoła zostanie przeznaczona na realizację działań

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

tym poradnictwa zawodowego, dla uczniów z obszarów wiejskich.				nia 2.4. W priorytecie IX PO KL na poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszenie różnic w jakości usług edukacyjnych przeznaczono łącznie 481 407 419 € na lata 2007-2013.
1.5 Przygotowanie absolwentów – mieszkańców obszarów wiejskich do poszukiwania zatrudnienia.	około 47 000 tys. zł	Budżet państwa (2008-2013) – 230 060 tys. zł, Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) w odniesieniu do wsparcia na rzecz podniesienia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich.	Fundusz Pracy (2008-2013) – 3 000 tys. zł.	
1.6 Tworzenie warunków	-	Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) w zakresie wsparcia regionalnych	Budżet jednostki samo-	

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

ków umożliwiających zdobycie umiejętności w zakresie przygotowywania aplikacji projektów unijnych oraz wykorzystania przyznanych środków.		ośrodków Europejskiego Funduszu Społecznego.	rządu terytorialnego.	
1.7 Utworzenie ogólnopolskiej bazy danych dotyczącej ofert edukacyjnych na wszystkich szczeblach kształcenia.	100 tys. zł	Budżet państwa w części 30 - Oświata i wychowanie, Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL).		W priorytecie III PO KL na poddziałanie 3.3.3 Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty systemowe przeznaczono łącznie 8 660 000 € na lata 2007-2013.
1.8 Tworzenie warunków do opracowywania i wdrażania programów edu-	62 000 tys. zł	5 000 tys. zł z budżetu państwa w części 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, 7 000 tys. zł z budżetu państwa w części 25 – Kultura fizyczna i sport,	Budżet jednostki samorządu terytorialnego.	

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

<p>cyjnych, kulturalnych i sportowych kierowanych do mieszkańców wsi i obszarów wiejskich realizowanych przez organizacje, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.).</p>		<p>50 000 tys. zł z rezerwy celowej nr 35 Dofinansowanie Narodowego Programu Stypendialnego.</p>		
<p>1.9 Tworzenie warunków do podejmowania przez uczniów nauki poza miej-</p>	<p>4 500 tys. zł</p>	<p>4 500 tys. zł z rezerwy celowej nr 35 Dofinansowanie Narodowego Programu Stypendialnego, ponadto w ramach 150 000 tys. zł z rezerwy celowej nr 35 Dofinansowanie Narodowego Programu Stypen-</p>	<p>Budżet jednostki samorządu terytorialnego.</p>	<p>W priorytecie IX PO KL na poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do</p>

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

scem zamieszkania i eliminowanie barier dostępu do edukacji.		dialnego (cała kwota zapisana przy działaniu 1.3).		edukacji oraz zmniejszenie różnic w jakości usług edukacyjnych przeznaczono łącznie 481 407 419 € na lata 2007-2013.
2.1 Rozwój bazy dydaktycznej szkół i placówek położonych na obszarach wiejskich.	-			
2.2 Przygotowanie obudowy programowej kształcenia ukierunkowanej na zapewnienie zgodności kształcenia z wymogami życia w gospodarce i społeczeń-	10 898 tys. zł	W ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) - budżet państwa w części 30 - Oświata i wychowanie, Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL).		

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

stwie wiedzy.				
2.3 Powołanie i zorganizowanie ogólnopolskiego ośrodka doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych.	1 300 tys. zł	Budżet państwa w części 32 – Rolnictwo.		
2.4 Wykorzystanie bazy szkolnej do prowadzenia działalności oświatowej, kulturalnej, sportowej, informacyjnej oraz edukacji ekologicznej i edukacji zdrowotnej dla miesz-	1 200 tys. zł	Rezerwa celowa nr 54 Bezpieczna i przyjazna szkoła.	Budżet jednostki samorządu terytorialnego.	

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

kańców obszarów wiejskich.				
2.5 Opracowanie i rozpowszechnienie informacji na temat Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.	20 tys. zł	Budżet państwa w części 30 - Oświata i wychowanie.		
3.1 Udoskonalenie i upowszechnianie instrumentów ułatwiających podnoszenie kwalifikacji osób pracujących oraz przekwalifikowywanie osób dłu-	-			Nie zaplanowano środków na 2008 r.

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

gotrwale bezrobotnych.				
3.2 Wsparcie inicjatyw realizujących kształcenie „na odległość”, w tym e-learning.	12 082 tys. zł	12 082 tys. w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) - budżet państwa w części 30 - Oświata i wychowanie, Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL).		
3.3 Unowocześnianie bazy technodydaktycznej do kształcenia zawodowego, w tym w szkołach prowadzących kształcenie w zawodach rolniczych - realizacja projektu współfinansowanego ze środków unijnych	60 788 tys. zł	W ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) - budżet państwa w części 30 - Oświata i wychowanie.		

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

„Wyposażenie CKU, CKP i szkół zawodowych w stanowiska do egzaminów zawodowych”.				
3.4 Wspieranie działań ułatwiających mieszkańcom wsi i obszarów wiejskich dostęp do dóbr kultury i dziedzictwa przyrodniczego.	19 900 tys. zł	4 000 tys. zł z budżetu państwa w części 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, 15 900 tys. zł z rezerwy celowej nr 41 – Sfinansowanie wypoczynku letniego dzieci z terenów wiejskich pochodzących z rodzin o niskich dochodach, w tym dzieci byłych pracowników Państwowych Przedsiębiorstw Gospodarki Rolnej.	Budżet jednostki samorządu terytorialnego.	
3.5 Tworzenie warunków do uczestnictwa młodzieży w życiu lokalnych społeczności wiejskich.	500 tys. zł	Budżet państwa w części 30 - Oświata i wychowanie.	Budżet jednostki samorządu terytorialnego.	

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

<p>3.6 Wzmocnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej w środowisku nauczania i wychowania.</p>	<p>20 455 tys. zł</p>	<p>Środki finansowe przeznaczone na realizację profilaktycznej opieki zdrowotnej w środowisku nauczania i wychowania pochodzą z Narodowego Funduszu Zdrowia.</p>	<p>Narodowy Fundusz Zdrowia, budżet jednostki samorządu terytorialnego.</p>	
<p>3.7 Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych</p>	<p>4 000 tys. zł</p>	<p>Budżet państwa w części 33 – Rozwój wsi.</p>		
<p>4.1 Stworzenie infrastruktury niezbędnej do korzystania z nowoczesnych tech-</p>	<p>498 232 tys. zł</p>	<p>Na dokończenie realizacji projektów ERFS 2004 -2006 ogółem 544 550 tys. zł - projekt „Pracownie komputerowe dla szkół” oraz projekt „Internetowe centra informacji multimedialnej w bibliotekach</p>		

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

<p>nologii teleinformatycznych.</p>		<p>szkolnych i pedagogicznych” (środki niewygasające oraz rezerwa celowa nr 8) – w tym środki niewygasające – 234 322 tys. zł, 178 710 tys. zł - budżet państwa – część 30 - Oświata i wychowanie oraz środki zapewnione decyzją Ministra Finansów nr 12/267/2005 – do 50 000 tys. zł, a ponadto 200 tys. zł z budżetu państwa - część 27 – Informatyzacja, 35 000 tys. zł z rezerwy celowej nr 39 Środki na informatyzację oraz upowszechnienie szerokopasmowego dostępu do Internetu, a także w ramach środków budżetu państwa – część 26 – Łączność. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR).</p>		
<p>4.2 Przygotowanie</p>	<p>2 000 tys. zł</p>	<p>Budżet państwa w części 30 - Oświata i wychowanie.</p>		<p>W priorytecie IX PO KL na działanie 9.4 Wysoko wy-</p>

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

mieszkańców obszarów wiejskich do korzystania z technologii teleinformatycznych.				kwalfikowane kadry systemu oświaty przeznaczono łącznie 96 877 655 € na lata 2007-2013.
Razem	1 049 495 tys. zł			

Część z powyższych działań będzie sfinansowana w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Na działania z obszaru edukacji przewidziano w tym Programie w Priorytecie III Wysoka jakość systemu oświaty – 1 006 236 268 € i w Priorytecie IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach – 1 703 425 446 €.

Szacuje się, że w kolejnych latach realizacji Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013, tj. w latach 2009-2013 nakłady niezbędne na realizację zaplanowanych działań nie będą niższe niż 515 900 tys. zł w 2009 r., 529 200 tys. zł – w 2010 r., 533 200 tys. zł – w 2011 r., 527 200 tys. zł – w 2012 r. i 520 200 tys. zł – w 2013 r. Środki te będą planowane przez właściwych dysponentów w ramach wyznaczonego limitu wydatków.

W trakcie dalszych prac Rządu należy dokonać zsynchronizowania działań podejmowanych w poszczególnych obszarach, scalenia posiadanych środków – tak, aby uzyskiwane efekty w sposób znaczący podnosiły jakość edukacji na wsi i obszarach wiejskich, wpłynęły na rozwój ludności zamieszkującej te obszary, prowadziły do wzrostu znaczenia gospodarczego, kulturowego i społecznego. Poprzez źródło finansowania Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 będzie powiązany z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki, Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka, Programem Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej oraz Europejskim Funduszem Rozwoju Regional-

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

nego. Szczegółowe informacje na temat powiązań planowanych w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013. działań z wymienionymi powyżej programami zamieszczone zostały w tabeli na str. 37-49.

Po przyjęciu Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 przez Radę Ministrów, poszczególne resorty nie tylko dokonają uszczegółowienia opisu konkretnych zadań, ale także podadzą informację, jakie ewentualne zmiany w obowiązującym stanie prawnym wymaga realizacja poszczególnych zaplanowanych działań.

Przewiduje się, że w latach 2009 – 2013 na działania zaplanowane w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 zostaną przeznaczone środki finansowe w wysokościach ujętych w poniższym zestawieniu.

Numer i nazwa działania	L a t a				
	2009	2010	2011	2012	2013
1.1 Wspieranie rozwoju poradnictwa oraz innych form wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku do 5 lat.	13 000 tys. zł	15 000 tys. zł	15 000 tys. zł	10 000 tys. zł	10 000 tys. zł
1.2 Opracowanie i wdrożenie programów wsparcia małych szkół publicznych i niepublicznych (tzw. mikroszkół) funkcjonujących na obszarach wiejskich.	140 000 tys. zł	140 000 tys. zł	140 000 tys. zł	140 000 tys. zł	140 000 tys. zł

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

skich, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego i inne osoby prawne oraz przez osoby fizyczne.					
1.3 Program stypendialny dla uczniów pochodzących z obszarów wiejskich.	160 000 tys. zł	165 000 tys. zł	165 000 tys. zł	165 000 tys. zł	160 000 tys. zł
1.4 Upowszechnienie różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradnictwa zawodowego, dla uczniów z obszarów wiejskich.	10 000 tys. zł	15 000 tys. zł	15 000 tys. zł	15 000 tys. zł	15 000 tys. zł
1.5 Przygotowanie absolwentów – mieszkańców obszarów wiejskich do poszukiwania zatrudnienia.	47 000 tys. zł	47 000 tys. zł	47 000 tys. zł	47 000 tys. zł	47 000 tys. zł
1.6 Tworzenie warunków umożliwiających zdobycie umiejętności w zakresie przygotowywania aplikacji projektów unijnych oraz wykorzystania przyznanych środków.	20 000 tys. zł	20 000 tys. zł	20 000 tys. zł	20 000 tys. zł	20 000 tys. zł

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

1.7 Utworzenie ogólnopolskiej bazy danych dotyczącej ofert edukacyjnych na wszystkich szczeblach kształcenia.	300 tys. zł	700 tys. zł	700 tys. zł	700 tys. zł	700 tys. zł
1.8 Tworzenie warunków do opracowywania i wdrażania programów edukacyjnych, kulturalnych i sportowych kierowanych do mieszkańców wsi i obszarów wiejskich realizowanych przez organizacje, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.).	25 000 tys. zł	25 000 tys. zł	30 000 tys. zł	30 000 tys. zł	30 000 tys. zł
1.9 Tworzenie warunków do podejmowania przez uczniów nauki poza miejscem zamieszkania i eliminowanie barier dostępu do edukacji.	5 000 tys. zł	5 000 tys. zł	5 000 tys. zł	5 000 tys. zł	5 000 tys. zł
2.1 Rozwój bazy dydaktycznej szkół i placówek położonych na obszarach wiejskich.	10 000 tys. zł	10 000 tys. zł	10 000 tys. zł	10 000 tys. zł	10 000 tys. zł

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

2.2 Przygotowanie obudowy programowej kształcenia ukierunkowanej na zapewnienie zgodności kształcenia z wymogami życia w gospodarce i społeczeństwie wiedzy.	7 000 tys. zł	5 000 tys. zł	1 000 tys. zł	0	0
2.3 Powołanie i zorganizowanie ogólnopolskiego ośrodka doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych.	1 300 tys. zł	1 300 tys. zł	1 300 tys. zł	1 300 tys. zł	1 300 tys. zł
2.4 Wykorzystanie bazy szkolnej do prowadzenia działalności oświatowej, kulturalnej, sportowej, informacyjnej oraz edukacji ekologicznej i edukacji zdrowotnej dla mieszkańców obszarów wiejskich.	1 200 tys. zł	1 200 tys. zł	1 200 tys. zł	1 200 tys. zł	1 200 tys. zł
2.5 Opracowanie i rozpowszechnienie informacji na temat Rządowego Programu Rozwoju Edukacji	0	0	0	0	0

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.					
3.1 Udoskonalenie i upowszechnianie instrumentów ułatwiających podnoszenie kwalifikacji osób pracujących oraz przekwalifikowywanie osób długotrwale bezrobotnych.	10 000 tys. zł	10 000 tys. zł	10 000 tys. zł	10 000 tys. zł	10 000 tys. zł
3.2 Wsparcie inicjatyw realizujących kształcenie „na odległość”, w tym e-learning.	12 100 tys. zł	13 000 tys. zł	13 000 tys. zł	13 000 tys. zł	13 000 tys. zł
3.3 Unowocześnianie bazy technodydaktycznej do kształcenia zawodowego, w tym w szkołach prowadzących kształcenie w zawodach rolniczych - realizacja projektu współfinansowanego ze środków unijnych „Wyposażenie CKU, CKP i szkół zawodowych w stanowiska do egzaminów zawodowych”.	0	0	0	0	0
3.4 Wspieranie działań ułatwiających mieszkańcom wsi i obszarów wiejskich dostęp do dóbr	20 000 tys. zł	22 000 tys. zł	25 000 tys. zł	25 000 tys. zł	25 000 tys. zł

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

kultury i dziedzictwa przyrodniczego.					
3.5 Tworzenie warunków do uczestnictwa młodzieży w życiu lokalnych społeczności wiejskich.	1 000 tys. zł	1 000 tys. zł	1 000 tys. zł	1 000 tys. zł	1 000 tys. zł
3.6 Wzmocnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej w środowisku nauczania i wychowania.	21 000 tys. zł (środki Narodowego Funduszu Zdrowia)	21 000 tys. zł (środki Narodowego Funduszu Zdrowia)	21 000 tys. zł (środki Narodowego Funduszu Zdrowia)	21 000 tys. zł (środki Narodowego Funduszu Zdrowia)	21 000 tys. zł (środki Narodowego Funduszu Zdrowia)
3.7 Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych.	5 000 tys. zł	5 000 tys. zł	5 000 tys. zł	5 000 tys. zł	4 000 tys. zł
4.1 Stworzenie infrastruktury niezbędnej do korzystania z nowoczesnych technologii teleinformatycznych.	5 000 tys. zł	5 000 tys. zł	5 000 tys. zł	5 000 tys. zł	5 000 tys. zł
4.2 Przygotowanie mieszkańców obszarów wiejskich do korzystania z technologii teleinformatycznych.	2 000 tys. zł	2 000 tys. zł	2 000 tys. zł	2 000 tys. zł	1 000 tys. zł

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

tycznych.					
Razem	515 900 tys. zł	529 200 tys. zł	533 200 tys. zł	527 200 tys. zł	520 200 tys. zł

VII. Harmonogram realizacji Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 oraz sposób monitorowania realizacji zaplanowanych działań

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 będzie realizowany zgodnie z następującym harmonogramem:

Lp.	Zadanie	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji
1.	Przyjęcie Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 przez Radę Ministrów	Rada Ministrów	Kwiecień 2008 r.
2.	Przekazanie informacji o przyjęciu Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 przez Radę Ministrów resortom odpowiedzialnym za realizację działań przewidzianych w Programie.	Minister Edukacji Narodowej	Nie później niż w ciągu 7 dni od dnia przyjęcia Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

			na lata 2008-2013 przez Radę Ministrów
3.	Przygotowanie i przekazanie pod obrady Rady Ministrów programów szczegółowych mających na celu realizację działań przewidzianych w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013, a w przypadku, gdy działania te są uwzględnione w innych programach resortowych - przekazanie stosownej informacji do jednostki koordynującej realizację Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013, która przygotowuje na tej podstawie informację dla Rady Ministrów.	Resorty odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań, Minister Edukacji Narodowej	Do dnia 30 czerwca 2008 r.
4.	Przyjęcie programów szczegółowych przez Radę Ministrów. Przyjęcie informacji o działaniach Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 realizowanych w ramach innych programów resortowych.	Rada Ministrów	Do dnia 15 lipca 2008 r.
5.	Realizacja programów szczegółowych przez poszczególne resorty.	Resorty odpowiedzialne za realizację poszczególnych programów szczegółowych	Po przyjęciu poszczególnych programów szczegółowych przez Radę Ministrów
6.	Przekazanie informacji na temat postępu w realizacji wdrażanych programów szczegółowych przez poszczególne resorty.	Resorty odpowiedzialne za realizację poszcze-	Do końca lutego każdego roku

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013

		gólnych programów szczegółowych	
7.	Przekazanie Radzie Ministrów sprawozdania z realizacji Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013.	Minister Edukacji Narodowej	Do dnia 15 kwietnia każdego roku

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 ze względu na swój charakter, w ramach każdego priorytetu i działania, wymaga dokonania szczegółowych opracowań przez jednostki koordynujące – odpowiedzialne za realizację określonego działania. Zgodnie z przyjętymi założeniami, poszczególne priorytety i działania realizowane będą przez wyznaczone resorty w ramach ich zadań, przy współpracy innych jednostek administracji rządowej i samorządowej. Zarówno administracja rządowa, jak i samorządowa, będą mogły korzystać w realizacji poszczególnych działań z pomocy innych osób prawnych i fizycznych. Niektóre z działań zaplanowanych w Rządowym Programie Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 będą wymagały zmian w obowiązujących przepisach prawa.

Interdyscyplinarny charakter Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 powoduje konieczność pełnego zaangażowania się nie tylko Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ale i innych resortów tj. Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwa Sportu i Turystyki, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Infrastruktury, Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Środowiska. Dzięki zintegrowanym działaniom oraz włączeniu się do nich samorządów, partnerów gospodarczych oraz społecznych, w tym organizacji, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, powinny zostać osiągnięte cele przyjęte w niniejszym Programie.

Realizacja poszczególnych działań będzie monitorowana poprzez składanie przez jednostki koordynujące – odpowiedzialne za realizację określonego działania sprawozdań, nie rzadziej niż raz w roku. Koordynatorem Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Po przyjęciu tego Programu przez Radę Ministrów, resorty koordynujące – odpowiedzialne za realizację określonego działania, podejmą przewidziane w nim działania i przedstawią informacje zawierające m.in. uszczegółowienie planowanych działań, harmonogram prac, wskaźniki monitorowania oraz przewidywaną wysokość zaangażowanych środków finansowych wraz ze wskazaniem źródeł finansowania.

Monitorowanie Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 będzie realizowane w oparciu o wskaźniki opracowane dla tego Programu oraz programów szczegółowych.

Wskaźniki monitorowania realizacji Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013:

- 1) wzrost upowszechnienia wychowania przedszkolnego na obszarach wiejskich z 37,2% w 2006 r. do 50% w 2013 r.;
- 2) zmniejszenie odsetka uczniów na wsi zagrożonych niskimi osiągnięciami w gimnazjum z 27,1% w roku szkolnym 2006/2007 do 18% w roku szkolnym 2012/2013;
- 3) zwiększenie odsetka uczniów o znacznym potencjale edukacyjnym na wsi (po VI klasie szkoły podstawowej) z 18,4% w roku szkolnym 2006/2007 do 27% w roku szkolnym 2012/2013;
- 4) zwiększenie średnich wyników z egzaminu gimnazjalnego uczniów z obszarów wiejskich z 30,25% w roku szkolnym 2006/2007 do 32% w roku szkolnym 2012/2013;
- 5) zwiększenie odsetka gospodarstw na wsi posiadających komputer z 46,0% w 2007 r. do 60% w 2013 r.;
- 6) zwiększenie odsetka osób mających dostęp do szerokopasmowego Internetu na wsi z 10% w 2006 r. do 50% w 2013 r.;
- 7) zwiększenie liczby innych form wychowania przedszkolnego z 802 w 2007 r. do 2 000 w 2013 r.;

- 8) zwiększenie liczby punktów konsultacyjnych w celu wspierania rodziców i ich dzieci oraz nauczycieli w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej z 570 w 2007 r. do 800 w 2010 r.;
- 9) zwiększenie odsetka etatów doradców zawodowych przypadających na gimnazja, licea ogólnokształcące i poradnie psychologiczno-pedagogiczne z 1,78% w 2006 r. do 18% w 2013 r.;
- 10) zwiększenie liczby osób z wykształceniem średnim oraz wyższym mieszkających na wsi z odpowiednio 24,5% i 5,9% w 2005 r., do 35% i 17% w 2013 r.;
- 11) rozwijanie sieci wielofunkcyjnych placówek zaspokajających potrzeby edukacyjne, kulturalne i społeczne mieszkańców wsi – od 0 w 2007 r. – do 100 w 2013 r.

Do końca lutego każdego roku resorty będą przysyłały ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania informację na temat postępu zaplanowanych działań i stopnia zaawansowania realizowanych w ramach Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 programów szczegółowych, wynikających z poszczególnych działań, w roku poprzedzającym przygotowanie tej informacji. Na podstawie przekazanych materiałów, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, nie później niż do dnia 15 kwietnia danego roku, przygotowuje sprawozdanie z realizacji Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013, które następnie przekaże Radzie Ministrów. Coroczna ewaluacja Rządowego Programu Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 będzie stanowiła podstawę, w miarę potrzeby, do jego aktualizowania.

Rządowy Program Rozwoju Edukacji na Obszarach Wiejskich na lata 2008-2013 pozwoli na realizację zamierzeń Rządu, który wspierać będzie rozwój infrastruktury stanowiącej o postępie cywilizacyjnym na obszarach wiejskich i stanowiących także o poprawie warunków socjalno-bytowych mieszkańców wsi.

Podstawą dynamicznego rozwoju jest polityka równych szans, której celem jest solidarna troska o wszystkich – także tych gorzej wykształconych, mieszkających na terenach o gorszym potencjale rozwojowym, wykluczonych ze względu na niepełnosprawność czy stereotypy dotyczące wieku i przydatności ludzi starszych na rynku pracy i w rozwoju gospodarczym.

Miernikiem realnej efektywności polityki równych szans jest sprawność systemu edukacji w otwieraniu przed każdym ścieżek rozwoju i awansu. Dlatego planuje się, że do 2015 r. nowoczesna polska szkoła będzie z jednej strony bezpieczna, a z drugiej wyrównująca szanse – przez upowszechnienie edukacji przedszkolnej, publiczne korepetycje, doradztwo karierowe, system stypendialny⁴⁸. Realizatorem tych zamierzeń będzie szkoła, we współpracy z samorządem i organizacjami pozarządowymi, i przy pomocy udzielanej ze strony państwa.

Le Stoccep praucep
DYREKTOR
DEPARTAMENTU PRAWNEGO
Joanna Rozwadowska-Skrzeszyńska
15.01.08

DYREKTOR
Departamentu Zwiększania Szans
Edukacyjnych
Elżbieta Nerwińska

⁴⁸ Exposé Prezesa Rady Ministrów Donalda Tuska ogłoszone na posiedzeniu Sejmu RP w dniu 23 listopada 2007 r. oraz *Strategiczny Plan Rządzenia – 100 dni, 300 dni, 1500 dni, 3000 dni*, Warszawa 24.02.2008, s. 116.